

A SZABAD EURÓPA RÁDIÓ

A modul szerzője: Baracs Nóra

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

12. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
Előzetes feladat					
A	A tanulók hazaviszik a szülői generáció rádióhallgatási szokásait vizsgáló D1 kérdőívet, és elvégzik a felmérést. A kitöltött kérdőíveket magukkal hozzák az órára.	Személyes tapasztalatok gyűjtése a családban Kommunikáció	Egyéni kérdőíves felmérés készítése	D1 (Kérdőív)	
I/a A téma bevezetése					
A	A tanár összegyűjti az előzetes feladatban kiadott kérdőíveket. Megkér két önként jelentkező diákot, hogy összesítsék az adatokat a következő órára. Ezután arról beszélgetnek, hogy kinek milyen tapasztalatai voltak a szülőkkel folytatott beszélgetés során. Milyen témák kerültek elő a kérdőív kérdésein kívül? 7 perc	Az önálló munka tapasztalatainak összegzése Elemző készség Önreflexió	Frontális munka – feladatadás és irányított beszélgetés	Kitöltött kérdőívek	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	A tanár elmondja, hogy létezik egy legenda, amely szerint a 80-as években a SZER rendszeresen előre ismertette a tételeket. Tény, hogy tucatjával kaptak könyörgő telefonokat Münchenben, az érettségi időszakában, de ők nem mondtak be semmit. A tanár beszélgetést kezdeményez arról, vajon miért írtak a diákok a SZER-nek? 7 perc	A figyelem felkeltése Empátia Összefüggéslátás Véleményalkotás	Frontális munka – irányított beszélgetés		
I/b SZER zenehallgatás					
A	A tanár megkérdezi a diákokat, hogy ki ismeri a SZER zenekart? Lejátssza a zenekar egyik számát (P2). Beszélgetnek a meghallgatott szám üzenetéről, és arról, hogy vajon miért ezt a nevet választotta a zenekar. 7 perc	A figyelem felkeltése Asszociációs készség Kritikai gondolkodás Kommunikáció	Frontális munka – zenehallgatás és irányított beszélgetés		P1 (Hangfelvétel is információk)
B	A tanár lejátszik egy részletet Cseke László Teenager partyjából. Tisztázzák, hogy mi volt a hangzavar az adás elején. Utána arról beszélgetnek, hogy vajon miért nem lehetett akkoriban ilyen számokat hallgatni a magyar adókon? 7 perc	Az óra hangulatának megteremtése Összefüggéslátás Véleményalkotás	Frontális munka – zenehallgatás és irányított beszélgetés		P2 (Hangfelvétel)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a SZER története					
A	<p>A tanár négyféle szemelvényt oszt szét a tanulók között. Mindenki elolvassa a szövegét, és kiemeli belőle azokat a részeket, amelyek bemutatják, hogy milyen szerepet játszott a SZER a korabeli Európában.</p> <p>Ezután 4-4 olyan diák, akinek különböző szövege van, csoportot alkot. Egy nagyobb papíron összefoglalják a SZER történetének fő állomásait és történelmi jelentőségét. A szóvivők ismertetik megoldásukat a többiekkel.</p> <p style="text-align: right;">15 perc</p>	<p>A SZER történelmi szerepének áttekintése</p> <p>Szövegértés Lényegkiemelés Általánosítás Együttműködés</p>	<p>Egyéni olvasás</p> <p>Csoportmunka – közös vázlatkészítés és véleményalkotás</p> <p>Frontális munka – csoportos szóforgó</p>	<p>D2 (Szemelvények)</p> <p>Csomagolópapír Vastag filctollak</p>	<p>P3 (Háttér-információk)</p>
II/b A SZER feltartóztatásának szándéka					
A	<p>Minden csoport megkapja a D3 melléklet ötféle szövegét. Elosztják egymás között és elolvassák. Ezután közösen összegyűjtik, hogy milyen módszerekkel igyekeztek a korabeli hatóságok zavarni a SZER működését. A szóvivők ismertetik megoldásaikat.</p> <p>Ezután az osztály közösen megbeszéli, hogy vajon miért volt fontos a diktatórikus rendszernek a SZER elleni hatósági fellépés.</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>A SZER elleni hatósági fellépés technikáinak és okainak áttekintése</p> <p>Szövegértés Rendszerezés Együttműködés Véleményalkotás</p>	<p>Egyéni olvasás</p> <p>Csoportmunka – az információk megadott szempont szerinti rendszerezése</p> <p>Frontális munka – beszélgetőkör</p>	<p>D3 (Szemelvények)</p>	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Házi feladat meghatározása					
A	Minden diák megkapja a D4 mellékletet, amely a SZER 1956-os tevékenységéről ad képet. Önállóan elolvassák az anyagot, és a következő órára válaszolnak a szöveghez kapcsolódó feladatlap kérdéseire. (Vége az első órának.) 6 perc	A SZER 56-os tevékenységének áttekintése Szövegértés Összefüggéslátás	Egyéni munka – önálló szövegfeldolgozás	D4 (Szöveg és feladatlap)	
II/d Házi feladat ellenőrzése					
A	A diákok pontról pontra haladva egyeztetik házi feladataik megoldásait. 4 perc	Közös kiindulási pont létrehozása	Frontális munka – a házi feladatok ellenőrzése	Kitöltött feladatlapok	
II/e Részlet a SZER október 30-i adásából					
A	Újjá alakulnak az előző órán együtt dolgozó csoportok. A tanár minden tanulónak ad egyet a D5 feladatlapból. A tanulók megbeszélik a csoportokon belül, hogy ki milyen szempontból fogja figyelni a hangfelvételt, majd közösen meghallgatják a SZER 1956. október 30-i híradását. Megpróbálják tárgyszerűen rögzíteni, hogy mit mondott, illetve sejtetett a kommentátor, és mi hangzott el az amerikai külügyminiszter hivatalos nyilatkozatában. A csoporton belül kiegészítik egymás megfigyeléseit a diákok, majd megfigyelési szempontként haladva, egy nagy közös poszteren rögzítik a hangfelvétel tanulságait. 7 perc	Eredeti hangdokumentum megismerése és elemzése Hallás utáni szövegértés Összefüggéslátás Véleményalkotás	Frontális munka – rádióhallgatás Egyéni munka – jegyzetek készítése Csoportmunka – megfigyelés tapasztalatainak összegzése	D5 (Feladatlap) Csomagolópapír Vastag filctollak Ragasztógyurma	P4 (Hangfelvétel)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/f Kognitív disszonanciáról					
A	Minden csoport megkapja a kognitív disszonancia jelenségét bemutató rövid szövegeket, amiket elosztanak egymás között. Elolvassák azokat, majd közösen megfogalmazzák, hogy mi ennek a jelenségnek a lényege. A csoporttagok megpróbálnak példát hozni rá saját személyes tapasztalataik köréből, amit megosztanak egymással. 10 perc	Egy pszichés jelenség megismerése Szövegértés Elemző készség Asszociációs készség	Egyéni olvasás Csoportmunka – szövegértelmezés és egyéni emlékek felidézése szóforgóval	D6 (Szövegek)	P5 (Háttér-információk)
II/g A kognitív disszonancia és 1956					
A	Minden csoport megkapja a kétféle D7 feladatlapot, és két-két kisebb részre oszolva, elgondolkodnak a feladatlapok kérdésein. Kreatív válaszaikat megosztják egymással – előbb a csoporton belül, aztán az osztály egészében. 10 perc	A pszichés folyamatok történelmi szerepének érzékeltetése Asszociáció Empátia	Csoportmunka – feladatmegoldás	D7 (Feladatlapok)	
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA					
III/a Kollektív értékelés					
A	Minden csoport megkapja a D8 értékelő lapot, és megbeszélik, hogy melyik szempontból ki volt az, aki a legjobban dolgozott a csoporton belül. 6 perc	Visszatekintés az órai folyamatokra Véleményalkotás	Csoportmunka – szóforgó és szavazás	D8 (Értékelőlap)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III/b Tartalmi lezárás					
A	(Abban az esetben, ha volt előzetes feladat) A tanár elmondja, hogy a SZER-ben igyekeztek levonni 1956 tanulságait. Ennek egyik jele az ifjúságnak szóló új műsorok megjelenése volt, amiket sokan hallgattak abban az időszakban. A szülők körében végzett felmérés eredményeit ismertetik azok a tanulók, akik feldolgozták az adatokat. 6 perc	Korrajz felvázolása a kérdőívek alapján Kommunikáció	Frontális tanári közlés Frontális tanulói beszámoló	A feldolgozott kérdőívek összesített eredménye	Projektor, ha szükséges
B	(Abban az esetben, ha nem volt előzetes feladat) A tanár felolvassa a P6 melléklet gondolatát a SZER felelősségéről. A diákok párokat alkotva megpróbálnak olyan szerkesztőségi elveket rögzíteni, amelyeket mindenképp figyelembe kell venni a demokráciát más államokban terjeszteni szándékozó műsoroknak. Végül közösen összegzik a felmerült gondolatokat. 7 perc	A házi feladat előkészítése Kritikai gondolkodás Együttműködés Szövegalkotás	Frontális munka – tanári közlés Csoportmunka – ötletbörze	Papír és írószer	P6 (Egy gondolat)
III/c Házi feladat					
A	Mindenki megkapja a D9 feladatlapot, amely egyéni házi feladatot tartalmaz. Ezt a következő óráig elkészíti és magával hozza. 2 perc	A média felelősségének vizsgálata Szövegalkotás	Egyéni esszéírás	D9 (Feladatlap)	

TANÁRI SEGÉDLETEK

P1 A SZABAD EURÓPA RÁDIÓ (SZER) EGY DALSZÁMA (KÜLÖN MAPPÁBAN)

Zene: *Forrás:* <http://www.szabadeuroparadio.hu/>

1. lépés: belépek
2. lépés: letöltés
3. track 2: Szól a zene (jobbclick mentés másként)

A Szabad Európa Rádió (SZER) ars poétikája

A Szabad Európa Rádió (SZER) zenekar neve többféle jelentést hordoz magában. Egyrészt a csapat hiánypótló mivoltára utal, vagyis arra, hogy anno ez a rádió volt az egyetlen, ahol – a cenzúrázatlan információ mellett – olyan zenét lehetett hallgatni, amely máskülönben nem jutott volna el a vajtfülekhez. Másrészt ugyanez rövidítve: szer, ami megint mást jelent.

Forrás: Szabad Európa Rádió zenekar honlapja www.szabadeuroparadio.hu/bio

P2 CSEKE LÁSZLÓ SZÖVEGE A SZER-BÓL (KÜLÖN MAPPÁBAN)

1. szám 40 mp
3. szám 3,30 mp

P3 A SZER BEMUTATÁSA (HÁTTÉR-INFORMÁCIÓK)

Szerző: Simándi Irén

Cím: Magyarország a Szabad Európa Rádió hullámhosszán, 1951–1956

Információk: 352 oldal, puhafedél, ár: 2680 Ft

A kötet 1951 és 1956 között mutatja be a hidegháborús időszak egyik sajátos politikai fegyverét, az amerikai elképzelés szerint kialakított Szabad Európa Rádiót. Ennek során kitűnik a rádió alapító eszménye, amely a kettészakadt Európa egyesítését, a vasfüggöny mögött maradt népek felszabadítását fogalmazta meg. E feladatot szolgálta a Szabad Európa Rádió 1950-ben megszervezett magyar osztálya is. A napi célok között szerepelt a hiteles információ átadása, a nyugati demokráciák valóság-hű bemutatása, a hazai politikai, társadalmi, gazdasági, kulturális és szociális körülmények pontos megrajzolása, és ezzel a magyarországi propaganda hatékony leleplezése. A Szabad Európa Rádió munkatársai felkészülten és odaadóan vállalták az adott missziót. Közülük is kiemelkedett Győri (Mikes) Imre, aki a Szabad Európa Rádió Magyar Osztályának alapító tagjaként, már ismert és gyakorlott újságíróként – Gallicus álnéven – írta és szerkesztette a rádió egyik legérdekesebb, lehallgatottabb műsorát, a Reflektort.

A kötetben kiemelkedő helyet foglal el a rádió 1956-os szerepének vizsgálata. A rádiónak a forradalom idején végzett munkáját sok bíráló érte, már a szabadságharc leverését követő időszakban is. A forradalom napjaiban elhangzott adások bemutatása és elemzése, az egykorú bírálatok feldolgozása reális képet kíván adni a történelekről. A rádió szerepéről kialakított differenciált értékeléshez tartozik annak bemutatása is, hogy Gallicus és a rádió több munkatársa kommentárjaiban Nagy Imrét és tevékenységét erős fenntartással, sőt ellenszenvvel figyelte, s ez a véleményük csak a forradalom leverését követően változott meg pozitív irányban.

P4 SZER RÉSZLET

Az 1956. X. 30-i hírekből; külügyminiszteri beszéd és kommentár

Hossza: 3,30 mp

Forrás: internet

P5 A KOGNITÍV DISSZONANCIAELMÉLET (HÁTTÉR-INFORMÁCIÓK)

A kognitív disszonancia-elmélet kidolgozása L. Festinger nevéhez fűződik, aki 1957-ben megjelent könyvében számolt be eredményeiről. Az elmélet kiindulópontja az egyének attitűdje és viselkedése közti kapcsolat vizsgálata. Sok vizsgálat azt sugallta, hogy a viselkedés az attitűdhez képest eltérő forgatókönyveket követhet. Ez az eltérés hozza létre az attitűd és a cselekvés közötti összhang hiányát, vagyis a

disszonanciát, ami az egyénben feszültséget kelt. Ezt a feszültséget a kognitív disszonancia-elmélet szerint az egyén úgy oldja fel, hogy attitűdjeit hozzáigazítja viselkedéséhez.

Ennek az állításnak a bizonyításához Festinger híres kísérletére szoktak hivatkozni, amelyben a résztvevőket arra kérték, hogy érdektelen és unalmas feladatokról később úgy számoljanak be, mintha azok érdekesek és izgalmasak lettek volna. Ugyanazon feladatok végrehajtásáért az egyik csoportnak egy, a másiknak húsz dollárt fizettek. Azok, akik magasabb összeget kaptak, a kérésnek megfelelően a valóságot torzítva számoltak be a feladatokról, de nem változtatták meg attitűdjeiket, viszont akik csak egy-két dollárt kaptak, és izgalmasnak, érdekesnek állították be az általuk végzett tevékenységet, maguk is elkezdtek elhinni, hogy a feladatok valóban érdekesek voltak, vagyis hozzáigazították attitűdjeiket a viselkedésükhöz.

A kognitív disszonancia-elmélet szerint a már végrehajtott viselkedést utólag nem lehet megváltoztatni, de magyarázatot lehet rá találni (attitűdváltoztatás). Ezért az elméletet az öngazolás pszichológiájának is szokták nevezni. Kognitív disszonancia keltésével befolyásolhatjuk egy másik személy attitűdjeit (pl. rávesszük a tanulásra). Az elmélet szerint nagy jutalom adásával nem érhető el attitűdváltozás, mert a jutalom mértéke kellőképpen igazolja a cselekvést (pl. a szorgalmas tanulásért mindig pénzjutalmat adunk, így a gyerek a pénzért tanul), kis jutalom esetén viszont az erőfeszítés és az értékelés összhangjának megteremtése érdekében a személy felértékeli, amit tett (a gyerek a tanulást magát értékesnek fogja tartani). A büntetés esetében ellenben az enyhe büntetés jár nagyobb kognitív disszonanciával, és ennek nyomán nagyobb attitűdváltozással.

Forrás: Festinger, L. *A kognitív disszonancia elmélete*. Budapest, Osiris Kiadó, 2000.

Csepeli György: *Szociálpszichológia*. Budapest, Osiris Kiadó, 2003.

Jaksity György: *A pénz nyugtalan természete*. A Mindentudás Egyeteme művek alapján.

P6 A SZABAD EURÓPA RÁDIÓ SZEREPE

A Szabad Európa Rádió szerepe az 1956-os magyar forradalomban számos tanulsággal szolgálhat azon mai médiumok számára, amelyek célja a békés átmenet bátorítása a demokrácia felé, de amelyek könnyen egy polgárháború vagy erőszakos események szereplőjeként találhatják magukat. Az 1956-os forradalom jó példa arra, hogy válságos időszakban a külső szimpátiáról szóló legprofesszionálisabb műsorok is visszajára fordulhatnak, főleg, ha a közvetítő a „szenvédélyes kommentár luxusát” enged meg magának.

Forrás: Stpo.hu A Szabad Európa Rádió '56-os felelőssége cikk nyomán
2006. 11. 07. 18. 48.